

raznih ljudstev, od katerih dotlej nekatera še svoje abecede niso imela. Ni pa uspela proletariacija socialne sestave dijaštva ter je bil odstotek meščanskih otrok na višjih šolah še vedno pomemben; celo dvigal se je počasi. Zato tudi ni bilo mogoče ustvariti lastnega proforskanskega kadra.

V četrti, v dobi »petletke« (1929.—1934.) so se vrnilo zopet k čistemu komunizmu. Izprva niso imeli v načrtu nikake šolske preobnove, želeli so dobiti le »kvalificiranih delovnih sil«. A kmalu je imela odločilen vpliv skrajna levica, ki je povsem tajila avtonomijo obrazovalnega procesa in ga je gledala le kot sestavino celotne produkcije. V stopnjevanju obliki so se pojavile zopet posebnosti obrazovalne politike iz druge dobe. Preko »kompleksne« metode so prišli na »metodo projektov«, princip »razrednega izbora« so nadomestili s principom »razredne mobilizacije«; prej so proletarcom le lajšali vstop v

razne šole, sedaj so jih snubili in komandirali tja, da bi okrepili vrste rdeče inteligence. Uspelo jim je, da so tudi na tem polju številke visoko dvignili, a kvantiteta je rasla na škodo kvalitete. Zato je l. 1931. sledil zopet obrat. Zavrgli so vse programe, uvedli so predmete in urnik; sredina stranke je nastopila proti levici. Dasi so odstranili skoraj vse zastopnike prejšnje prosvetne politike, so vendar od početka še skušali zakriti povratek v stari šolski sistem, končno pa so novi programi to očitno pokazali. Značilno je, da so deloma celo uvedli v šole učbenike iz caristične dobe.

Hessenov predlog konča z letom 1933. Vsem prinaša toliko zanimivega gradiva, govori o tolikih velikih poizkusih, da se iz tega lahko mnogokaj naučimo. Zlasti pa nam priča, da se tudi sovjetska pedagogika bliža »zopetnemu odkritju meje« (der »Wiederentdeckung der Grenze«).

Splošne vesti

— Radio predavanje o strnjenem pouku. V soboto 8. in 15. t. m. vsakokrat ob 18. uri in 40 min. bo zanimivo radio predavanje o strnjenem pouku. Predaval bo tovariš Bratko Rudolf, učitelj v Radečah pri Zidanem mostu. Snov za svoje predavanje je črpal iz izvajanj v »Pedagoškem tečaju« v Mariboru in iz raznih sodobnih pedagoških revij.

— Ne nazaj! Pod tem naslovom sem priobčil v »Učit. tovarišu« članek, kjer sem med drugim omenil tudi naše stališče glede »boja proti klerikalizmu«. Uredništvo je pomotoma pristavilo, da je o tem govoril na beograjski skupščini F. mesto J. ali Josip Lapajne. (Tiskarski škrt. Op. uredništva.) »Domoljub« navaja v svoji peti številki zadnji odstavek iz omenjenega članka s pristavkom, da ga zanima vsebina dotičnega govora. V pojasnilo opozarjam, da je prišel takoj po viharo sprejetem govoru k meni redni dopisnik »Slovenec« (imena nisem zapomnil), ki sem mu dal na njegovo željo svoj točni naslov in podrobne podatke o našem strogo stanovskem stališču. Ker si je ves govor točno zabeležil, ga tem potom prosim, naj ga objavi v »Domoljubu«, če ga je tedaj pozabil priobčiti v »Slovencu«. — Delegacija dravske sekcije je s podano izjavo izvedla svojo deklaracijsko dolžnost tam, kjer bi se

lahko omajali temelji organizacije. Nikomur pa ni s tem stavila ovir, da bi se ne smel izven organizacije udeleževati po svobodnem političnem prepričanju. Josip Lapajne.

— Bilanca Rdečega križa za leto 1935. Ob koncu drugega leta življenja in dela društva Rdečega križa, je izdal glavni odbor »Poslanico« vsem odborom društva Rdečega križa, iz katere posnemamo tole: Število članov se je od 62.842 povečalo na 130.000. Število članstva Pomladka Rdečega križa se je povečalo od 325.360 na 517.915. Glavni odbor je izdal na podporah 312.788 dinarjev. Priredilo se je 75 samaritanskih tečajev z 2285 slušatelji. Javljeneh je bilo 100 bolničarskih tečajev z 3200 slušatelji. Za samaritanske in bolničarske tečaje je bilo izdanih 280 tisoč dinarjev. V breme budžeta glavnega odbora je bilo sprejetih v banovinske odbore 10 diplomiranih sester — nadilj. Nabavil se je glavni material za tri velike in 20 manjših bolnic. V Beogradu se je naredilo zasloni sklonišče za slučaj napada iz zraka. Izdalo se je 200.000 dinarjev za šolske kuhinje. »Poslanica« javlja tudi, da bo v 1936. letu preteklo 60 let od ustanovitve Srpskega Društva Rdečega križa in poziva vse odbore in pododbore, da v prihodnjem letu zastavijo vse sile za čim uspešnejši rezultat svojega dela.

Cisti

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Glede učiteljskih premešanj je v »Slovencu« od 1. febr. nov uvodnik, ki hoče dokazati, da ni preganjanje učiteljstva nikak monopol slovenske ljudske stranke, ampak, da je prvi začel preganjati učiteljstvo vodja narodne napredne stranke, čigar pripadniki da so iznašli geslo: Liberalcem groš, klerikalcem knof. Takrat je bil zločin stopiti v »Slomškovo zvezo«. Kasneje da so preganjali učiteljstvo mladoliberalci, Slovenska ljudska stranka pa nikdar.

— Učiteljstvo je zmerjal z denuncianti, lažnivci in duševnimi revčki in je bil zato obsojen kaplan Janez Spendal iz Naklega pri Kranju na 55 dni zapora, 540 Din globe ter na poravnavo vseh pravnih stroškov. Učiteljica Ložar, ki je kaplana tožila tudi zasebno, je bila premeščena — kot izvemo iz druge novice — v Makole. (»Pohoda«, 1. II.)

tudi samo s kratko -ski. Članki so bili navadno kratki pa jedrati. Vsak stavek na pravem mestu. Včasih pa je svoji naravi primerno napisal tudi šegavo. Zato se ni čuditi, da so smatrali »Saljiveca« iz Podravja, ki je izšel l. 1910., za njegovo delo, in nemškutarski Marenberžani so bili zelo hudj nanj.

Ne vem ali je usoda, ali le zgolj slučaj nanesel, da sem bil po osvobojenju nameščen na njegovi šoli v Studencih Bil sem silno vesel, ker sem vedel, da se mi ni treba bati sitnega upravitelja. Da je namestil višji šolski svet baš tov. Hrena v Studence, je razumljivo tistim, ki so poznali studenske razmere in pa njega. Desetletja so raznarodovali v Studencih slovenski živeli, otroški vrtec, osnovni šoli, Schulverein, Südmarka, Turnverein, Bauernrunde in druga društva. V vsem tem se je pridružila še železniška uprava s svojimi nemškimi in nemškutarskimi uradniki. — Vse zavedne slovenske rodbine bi lahko prešel na prstih ene roke. Tu je bilo dovolj veliko polje zanj in še za mnogo drugih njemu enakih, katerih pa žalilogo tedaj ni bilo. Začetek je bil silno težaven.

Stal je otroški vrtec, prazen in zapuščen, zraven njega telovadnica (vse sedaj last Sokolskega društva) z iztrganim podom, zadnjim činom odhajajočih. Vse to bi se lahko uporabilo v koristne svrhe. V počitnicah l. 1919. mi je pisal, da je pri telovadnici na kegljišču na stehi vsak dan po 10—15 fantov, ki se plazijo po stehi, kakor mački in vrabci — morda bi se dalo kaj z njimi začeti? Dvomil sem, in vendar smo imeli še iste počitnice pripravljali odbor Sokolskega društva in l. septembra smo pričeli telovaditi. Tovariša Hrena smo izvolili za starostjo, njegova preizkušena nacionalna delavnost nam je bila porok za uspeh. Vodil je društvo vsa leta, da svoje prane smrti.

Dolga leta je bil pokojni tov. Hren tudi član uprave Mariborske Sokolske župe. Kot Sokol je bil kremenit značaj — njegova pot je bila ravna.

— Glede premeščanja učiteljstva ima tudi »Volksstimme« od 30. I. notico, kjer omenja v tej zadevi polemiko med liberalnim in klerikalnim časopisjem. Od svoje strani pripominja, da je proti vsaki samopašnosti. Nihe ne bi smel biti premeščen brez preskave in dokaza krivde.

— Protij monopolizaciji šolskih knjig in zvezkov ima »Domoljub« od 29. I. manjši članek.

— O koroških Slovenceh in kočevskih Nemcih in nekaj primerjalne statistike manjšinskega šolstva prinaša »Domoljub« od 29. I.

Bil je vnet Ciril-Metodar. Njegovo delo na Muti sem že omenil. Ko so se po osvobojenju razmere zboljšale, je večina nekdanjih CM popustila pri delu. On pa je vedel, da stoji mejniki, a ni še izruvan plevel, ki so ga sejali tuji. Udeleževal se je v CMD še nadalje v mariborski moški podružnici pa tudi v glavnem odboru. Pisal je v koledarju CMD. Vsa leta je urejeval koledar za obmejno dečo »Kraljeviča Marka«. Rad je obiskoval tudi obmejne kraje, vsako leto je v počitnicah obhodil vsaj del severne meje ter na licu mesta proučeval narodne in šolske razmere. Ko je tako hodil tudi po Prekmurju je nabral mnogo narodnega gradiva, ki ga je s tovarišem Kontlerjem uredil v »Prekmurske narodne pravljice«.

Sodeloval je tudi v drugih društvih. Ze več let je vodil Ljudsko univerzo v Studencih. Ni bil sicer predsednik, bil je preskromen, da bi delal radi naslova, temveč je delal kjerkoli je vedel, da je njegova pomoč potrebna. Studenska ljudska univerza je danes po njegovi zaslugi važna ustanova za izrazito delavski kraj. Vedno je znal naprositi predavatelje, ki obravnavajo primerne teme vsak četrtlet. Omogočil je mnogo ekskurzij v razne tovarne in muzeje in zgodovinsko važne kraje.

Končno naj še omenim, da je tudi mnogo pisal. Njegovo kritično oko je opazilo vse, njegovo pero pa je neumiljeno bičalo vse, kar je bilo graje vredno, vedelo pa je tudi pravilno oceniti pošteno delo!

Vsi, ki smo bili njegovi ožji sodelavci, čutimo, kako velika praznina je nastala z njegovo prerano smrtjo. Pogrešalo ga bo Sokolsko društvo, ki ga je vodil vseh 17 let, pogrešala ga bo CMD, pogrešala ga bo Ljudska univerza v Studencih in še mnogo drugih organizacij, pogrešali ga bodo tudi vsi, ki nam je bil vedno svetovalec, tovariš in brat.

C. Hočevar.

— I O premeščanju učiteljstva piše »Glas naroda« od 29. I. takole: »Slovenec«, ki mu je dovoljeno komentirati premeščanje učiteljstva, piše v svojem zadnjem uvodniku med drugim tudi to-le: Nihe od premeščenih ni oškodovan, večina je prišla še na boljše, pa naj so te ali nasprotno politične barve, nikomur se s premeščanjem ni zgodila nobena krivica itd., itd.

— Nekaj koroških fantov je obiskovalo kmetijske šole v naši državi. To jim nekateri Nemci v Avstriji zamerijo, češ, da se itak nič prida ne naučijo. »Koroški Slovenec« pripominja, da se je na Grmu v Jugoslaviji šolal tudi bivši minister inž. Schumy.

— I Šola v Kresnicah je obhajala dne 1. in 2. februarja 60 letnico svoje ustanovitve.

— I »Domoljub« od 29. I. omenja zadnji uvodnik, ki ga je napisal Lapajne v »Učit. tovarišu« in na drugem mestu pravi, da je »Učiteljski tovariš« dobesedno ponatisnil njegov članek »Volja narbda naj obvelja tudi na šolskem polju«, dostavlja, da sta članek delno ponatisnila tudi »Jutro« in »Domovina«. (Zdi se, da je »Domoljub« na ta članek izredno ponosen!)

— I Nekrolog Antonu Hrenu je prineslo »Jutro« od 3. II. in 4. II. »Sl. narod« od 3. II. »Maribor Zeitung« od 4. II. in »Mariborski večernik« od 3. II.

— I O delu »Pohorcev« proti slovenstvu piše »Slovenec« od 4. II. Tem zvrta krivdo tudi o zadevi monopolizacije šol. knjig.

— I O novi uredbi manjšinskega šolstva na Madžarskem piše »Jutro« od 4. II.

— I V preteklem letu je bilo v Češkoslovaški republiki 21.200 predavanj, katerih se je udeležilo nad 4 milijone poslušalcev, vzgojnih tečajev je bilo 3500 s 102.000 udeležniki, dijetantskih predstav 26.200, vzgojnih filmov 11.500 za odrasle in 9000 za mladino, akademij in proslav 2500, razstav 500, ekskurzij 674 in 31.000 drugih kult. prireditev. (Pragerpresse 1. II.)

— I Glede monopolizacije šolskih knjig polemizira »Slovenija« od 31. I. z »Zvezo kulturnih društev« in s »Pohodom«.

— I Glede preprečenja premeštitve šol. upravitelja Biberlja prinaša pismo VI. Kapusa v ponatisku tudi »Gorenjec« od 31. II. Pismo komentira po svoje.

Naša gospodarska organizacija

ZADRUŽNO ZAVAROVANJE!

Tovarišicam in tovarišem v razmišljanje.

Učiteljstvo si je osnovalo dve ustanovi, ki se bavita z zavarovanjem: »Učiteljsko samopomoč« in »Samopomoč učiteljskih otrok«. Da sta bili res potrebni, priča veliko število zavarovancev.

Obe ustanovi sta na zadržni podlagi. Glavna karakteristika takega zavarovanja je ta, da zadržno zavarovanje, kakor vsako drugo zadržno poslovanje, ne stremi za dobičkom, temveč nudi na bazi solidarnosti svojim članom najcenejše zavarovanje. Zavarovanje pri zadržnih ni predmet spekulacije, temveč je samo izvrševanje socialne funkcije. Zadržnik-zavarovavec je solastnik zadržne, enakopraven član te interesne zajednice. V tem je prednost zadržnega zavarovanja.

Socialen značaj zadržne pa se kaže v tem, da lahko zavarovanci, ki niso denarno močni, pristopijo v tako zadržno in se tako rešijo skrbi, ki navadno pridejo s starostjo.

Tako delo pa ne prinaša dohodkov in za druga je vesela, da krije režijske stroške. Zavarovanje v zadržnih je prosto nagona po dobičku — saj je samo hladno računsko delo, moment socialnosti in humanosti. Medsebojno zadržno zavarovanje ne deli dividend, ne vrši nobenih spekulativnih del — a ker se naslanja na zadržno organizacijo, zmanjša režijo, znižuje riziko, pa je vsled tega v stanju, da nudi idealno najnižje tarife in najpovoljnije pogoje.

Tovariši, tovarišice!

Pristopajte kot zadržniki v naše socialne ustanove. Močni homo in velike zneske bodo prejemale člani in njihove družine v potrebi in nesreči! Oklenimo se strogo stanovskih ustanov in ustvarili si bomo lepšo bodočnost.

— g Še en primer v posnemanje. Iz sreškega društva Sv. Lenart v Slov. goricah je pristopilo 19 članov k »Učiteljski tiskarni«. S tem je zopet znatno naraslo število zadržnikov te važne naše ustanove. Tovariši, tovarišice, posnemajte in pristopajte! — V močnem gospodarstvu je naša moč.

Mladinska mafica

— mm Peta številka »Našega roda« je v tisku in izide zopet normalno, to je pred 20. To bo živahna, vesela številka. Nekaj pustne razposajenosti bo v njej. Med novimi sotrudniki se nam predstavlja naš znani realistični pisatelj Plestenjak, v Cicibanovem rodu pa v verzih in risbi tov. Hötzelova. Vse rubrike bodo prav zanimive in vsa številka prav bogato ilustrirana.

— I Kuluk — to odkupnino za osebno delo plačujejo dandanes samo javni uslužbenci, za druge je odraavljen. Čas bi bil, da bi se nam že enkrat odvzelo to breme. (»Naš glas« od 1. II.)

— I Ločena žena ima pravico do pokojnine po pokojnem možu — drž. uradniku. (»Naš glas« 1. II.)

— I O zaupnicah, ki jih prejema predsednik JUU Dimnik, piše »Naš glas« od 1. II. Dimnika imenuje list zaslužnega organizatorja.

— I Pravico do trikratne polovične vožnje po železnici na leto imajo žene vseh državnih, tudi upokojenih uslužbencev, neglede na to, ali ima žena kake dohodke ali premoženje, ozir. službo. (»Naš glas« 1. II.)

— I Klub koroških Slovencev je na svojem občnem zboru odločno zahteval reciprociteto v manjšinskem šolstvu na Koroškem in pri nas. (»Sl. narod« od 4. II.)

— I Tudi akademska mladina je poslala posebno spomenico v Beograd proti monopolizaciji šolskih knjig. (»Straža v viharju« od 1. II.)

— I Zato, da bi imeli absolventi učiteljskih šol prost dostop na filozofsko fakulteto in ne samo na pedagoško, se poteguje pisec članka »Prosto pot sposobnim« v »Akademskem glasu« št. 2.

— I O učiteljskih premeštitvah ima »Delavska politika« z dne 5. II. uvodnik. Tu pravi med drugim: Krivice je treba reparirati, a kedaj začenja in neha krivica, je stvar, ki zahteva izredne preudarnosti. Ob premeščanju v prejšnjem režimu, je stanovska organizacija branila svoje člane in je vršila svojo dolžnost, zato ravno ta organizacija najbolje ve, kateri učitelj je bil brez stvarnih razlogov premeščen. Kot vemo, strokovna organizacija za te reparacije ni bila vprašana. Nasprotno, z očitkom jo obtožujejo, da v prejšnjem režimu ni vršila svoje dolžnosti. Naj dotični ne prezro, da so bili tudi učiteljski organizaciji stavljeni meje, da ni mogla doseči stodostotnih uspehov. — Naj nihe ne skuša pod videzom reparacij krivic, ustrezati zahtevam zlobnecev, podčeljskih magnatov, ki zgolj iz hudobije zahtevajo, da se ta ali oni premesti in tako gospodarsko uniči. Naj se povsod vprašajo, so li za premeštitve podani zadostni razlogi.

— I Šolsko obveznost podaljšujejo v Angliji od 14. na 15. leto starosti. Zakon stopi v veljavo šele 1. avg. 1939., če bo sprejet v zbornici. (»Delavska politika« od 5. II.)

— I Policijo na beograjskem vseučilišču ustanove kot poročajo vsi dnevni časopisi.

— mm »Istra« iz Zagreba od 1. II. prinaša vsebino 4. številke »Našega roda«, obenem ponatiskuje oceno Bevkovih »Pastircev« iz »Ljubljanskega zvonca« in mnenje ruskega pedagoga o tem delu.

Šolski radio

— r XVII. Torek 11. februarja bo g. Jagodič Vojko pripovedoval, kako je »V Kraljevstvu dolenskega Kuma«. II.—III. — Kum stoji v osrčju slovenske zemlje. Z nobene druge gore se je ne moremo tako ogledati, ko ravno s Kuma. In kako hodi človek na Kum, kako gleda na vso zemljo pod seboj spomladi, v poletju, jeseni in zimi, vesel in žalosten, in kakšni so njeni ljudje, vasi in vse kar biva tam okrog, to je namen predavanja. Poleg tega pa je v kraljevstvu Kuma toliko zanimivosti in tako lepih, da je treba tudi o njih spregovoriti mladini. — V zvezi s to šolsko uro še tole: Na koncu predavanja bo g. predavatelj apeliral na vse učence in učenke, da naj opišejo svoj rojstni kraj, kakor se jim pač najbolje in potrebno zdi. Te svoje sestavke naj pošljejo na naslov Šolskega radia pri JUU Ljubljana. Najboljša naloga bo prejela lepo nagrado, ostali dve, s prvo vred pa bodo prečitane v šolski radio pri, ki bo objavljena mesec kasneje. Sestavke z naslovom »Moj rojstni kraj«, je poslati do 29. februarja.

— r Petek 14. februarja bo imela ga. dr. Slava Kristan-Lunaček higiensko predavanje. II.—III.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo 9. februarja ob 15. uri predavanje: Ravnanje z vinom; g. inž. Flego.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJGRADec bo zborovalo v soboto, dne 15. febr. 1936. ob 9. uri v Slovenjgradu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje: »Pedagoški pojmi dela« — podlaga šolski reformi. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V PTUJU prelaga svoje za dne 8. februarja sklicano zborovanje na soboto 15. februarja. Zborovanje se bo vršilo na istem kraju ob istem času in s istim dnevnim redom, kakor je bilo objavljeno v »Učit. tovarišu« št. 26 z dne 30. januarja.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V ŠOSTANJU bo zborovalo v soboto 15. febr. 1936 ob pol 10. uri v Šostanju. Poleg običajnih točk bo poročilo o predsedniškem zboru v Mariboru in predavanje odseka za ženska vprašanja (tov. Trobej Marica). Odbor.